

УДК 299.5:101.8

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.52.24>

ФІЛОСОФСЬКО-ТРАДИЦІЙНИЙ ПІДХІД В ДОСЛІДЖЕННІ ФЕНОМЕНУ СЕКУЛЯРНОСТІ

Михайло Ончуленко

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
філологічний факультет, кафедра філософії та культурології
вул. Коцюбинського, 2, 58012, м. Чернівці, Україна*

У статті досліджуються витоки, положення, зміст, телеологія та перспективи розвитку філософсько-традиційного підходу у вивченні феномену секулярності.

Серед науково-методологічних напрямів, що займаються проблемою секулярності, найбільш відомий – «філософсько-соціологічний підхід». Менш відомими є інші: юридичний, лінгвістичний та філософсько-традиційний. Перший – це практика, що орієнтована на вивчення правових можливостей відторгнення церковної власності на користь держави. Другий означає аналітику дискурсу – чітке визначення тих процесів, які найадекватніше характеризують секуляризацію та секулярність. Третій орієнтований на протистояння секулярним практикам та відновлення сакральності. Останнє відрізняє підхід від соціально-філософських візій проблеми секулярності, мета яких – реконструкція модерної секулярної програми в тому чи іншому вигляді.

В центрі дослідження – аналіз двох фундаментальних для філософсько-традиційного підходу праць: «Духовне панування і світська влада» Рене Генона та «Знання і його десакарлізація» Сайєда Хосейна Насра.

Мета цього дослідження полягає в аналізі специфіки філософсько-традиційного підходу в дослідженні феномену секулярності.

Основний метод дослідження – історико-філософський. Поряд з ним у статті застосовано порівняльний та структурно-функціональний підходи. Використовуються такі загальнонаукові методи, як: аналіз, синтез, дедукція.

У висновку дослідження зауважено, що сучасне зміцнення позицій філософсько-традиційного підходу пов'язане з падінням авторитету соціально-філософських теорій секулярності. Причиною стало «повернення релігії», через що соціальна теорія була вимушена підлаштуватися під обставини і визнати право сакральності на існування.

Ключові слова: секулярність, десакарлізація, постсекулярність, сакральне, традиція, трансцендентне, іманентне.

Постановка проблеми. Серед науково-методологічних напрямів, що займаються проблемою секулярності,¹ найбільш відомий – «філософсько-соціологічний підхід». Він не потребує спеціального представлення. Напрямок почався з досліджень засновників соціологічної науки: М. Вебера, Е. Дюркгейма, К. Маркса, О. Конта, Ф. Тьонніса. Продовжився в працях Д. Белла, Т. Парсонса, Р. Мертона. І нині має місце в теоріях: П. Бергера, Дж. Ватімо, Ю. Габермаса, К. Добеллере, Р. Інглгарта, Т. Лукмана, Р. Старка, Х. Казанови, Ч. Тейлора тощо.

Менш відомі інші підходи. Наприклад, юридичний, лінгвістичний та філософсько-традиційний. Перший – це практика, орієнтована на вивчення правових можливостей

---

¹ В цьому дослідженні термін «секулярність» слід розуміти як синонім до слів «секуляризація», «десакарлізація».

відторгнення церковної власності на користь держави, тобто, «секуляризація». Про другий згадує І. Горохолінська під час аналізу думок Д. Безнюка. Вона зазначає, що прихильники лінгвістичного підходу «вважають, що вивчення секуляризації найбільш продуктивне за умови звернення до текстів й аналізу в них процесів секуляризації, бо тільки аналітика дискурсу дає найбільш чітке визначення тих процесів, які найадекватніше характеризують секуляризацію та секулярність» [1, с. 84]. Про третій підхід мало, що у нас відомо. З усіх проаналізованих нами вітчизняних праць про нього пише лише Р. Халіков у своїй книзі «Повстання проти секулярного світу» [3]. Хоча, на Заході та Південній Азії він доволі популярний.

Різниця між філософсько-традиційним та філософсько-соціологічним підходами² полягає в їх телеології. Перший тяжіє до описання трансформації релігії, як процесу десакарлізації того чи того ступеню категоричності. Натомість, філософсько-традиційний бачить зворотний потенціал цього процесу – відновлення сакрального. При чому, таке відновлення можливе як у стійких інтелектуальних уявленнях, так і в соціумі – його інститутах (природні соціальні утворення) та інституціях (позитивні соціальні утворення). Це, зокрема, породжує два погляди на «феномен постсекулярності»: у першому випадку маємо процес удосконалення секуляризації, перезапуск модерних соціальних програм; у другому – відновлення сакральності, через посилення присутності релігії у публічній сфері.

Аналіз наукових джерел і публікацій. Основною джерельною базою дослідження є роботи Рене Генона «Духовне панування і світська влада» [6] та Сайєда Хосейна Насра «Знання і його десакарлізація» [7]. Допоміжну роль відіграли тексти вчених, присвячені аналізу: а) положень зазначених вище праць – А. Аднана [4], Г. Ітона [5], Г. Олдмедоу [9], Д. Чаттопадх'я [10], К. Зебірі [10], Р. Халікова [3]; б) секулярності загалом – У. Луш [2] та І. Горохолінської [1].

Мета та завдання. Ціль статті – аналіз філософсько-традиційного підходу в дослідженні феномену секулярності. Досягненню мети сприятиме вирішення таких завдань: а) визначення витоків, положень, змісту, телеології та перспектив підходу; б) розкриття специфіки напряму через вивчення робіт його представників; в) порівняння підходу з іншими профільними підходами.

Основна частина. Філософський традиціоналізм у вчені Рене Генона. Витоки філософсько-традиційного підходу беруть початок у вчені Р. Генона. Французький філософ ґрунтовно вивчав різноманітні світові релігії: християнський містицизм, індуїзм, даосизм, буддизм, суфізм тощо. Вчений вважається засновником течії традиціоналізму. Р. Генон розробив та впровадив в життя ідею «Примордиальної традиції» (Tradition primordiale, що з латини перекладається як «Визначальна традиція»). Примордиальна традиція – це цілісна сукупність метафізичних знань сакрального походження, які стосуються Абсолюту. Переважно всі вони мають відношення до метафізичної реалізації людини як Людини. Справжнє розуміння цих знань, втілених у символах, можливе лише з допомогою інтелектуальної інтуїції – надраціональної, але не ірраціональної. Згідно Генона, ця традиція з'явилася в легендарній країні Гіперборея. Примордиальна традиція була прихована для більшості шляхом диференціації на низку приватних традиційних форм – різних містичних

² Такий поділ – авторське опрацювання ідеї демаркації соціологічного та філософського підходів в дослідженні феноменів секулярності І. Горохолінської: «Здебільшого якщо в науковій літературі ведеться мова про секуляризацію чи секулярність, то це зводиться або до презентації так званих соціологічних концепцій секуляризації, або до аналізу відповідних ідейних напрацювань філософів. При цьому можлива певна демаркація філософського і соціологічного дискурсів» [1, с. 73]. Схожий підхід присутній і в роботах інших вітчизняних учених, наприклад в У. Луш [3, с. 11].

вчень, культів та релігій. Не зважаючи на загалом фантастичне тлумачення Геноном Примордиальної традиції, вона не є витвором його уяви. Ця ідея має цілком міцний фундамент у християнській філософії. Зокрема, томісти використовували схожу концепцію «Philosophia regennis», що означала незмінну основу будь-якої філософії – ядро будь-яких філософських сентенцій.

У своїх поглядах на історію Генон віддавав перевагу циклічному її тлумаченню. Він так само, як Джамбаттіста Віко, вважав, що історичні феномени мають схильність до повторення – «Nihil novi sub sole»³. У цьому значенні вчений аналізував проблему співвідношення світської та релігійної влади. Зокрема, у своїй праці «Духовне панування та світська влада», що вперше вийшла у 1929 році, він писав: «Протистояння двох влад, духовної і світської, у тій чи іншій формі зустрічається майже в усіх народів, у чому немає нічого дивного, оскільки воно відповідає загальному закону людської історії та пов'язане із усією сукупністю «циклічних законів», на які ми вказували майже у всіх наших роботах» [6, р. 25].

Індійські вчені в межах масштабного міжнародного дослідницького проекту «Особистість, суспільство та наука» звертають увагу на те, що Генон загалом займався проблемою «обмеження знання нижчим порядком», під яким малося на увазі репресивний тиск сциентичних емпірично-аналітичних маніпуляцій з боку світської частини суспільства [10, с. 300].

Філософський традиціоналізм Сайєда Хосейна Насра. Але по-справжньому ґрунтовна концептуалізація філософсько-традиційної теорії секуляризації належить ірано-американському філософу Сайєду Хосейну Насру. Принаймні, так вважає авторитетний філософ релігії – турецько-британський вчений Аслан Аднан у своїй праці «Необхідність плюралістичного підходу в релігії. Релігійний плюралізм у християнській та ісламській філософії: думки Джона Гіка та Сайєда Хосейна Насра» [4, 1998].

На жаль, Сайєд Хосейн Наср – маловідомий філософ у нас в Україні. Це серйозний пробіл в сучасному релігієзнавстві, особливо з огляду на той вклад, який вченому вдалося зробити в галузі філософсько-традиційного осмислення феномену секуляризації. Враховуючи це, дамо коротеньку біографічну довідку про вченого.

Філософ народився в Тегерані в 1933 році в аристократичній сім'ї. Приставка «Сайєд» в його імені означає, що він належить до нащадків пророка Мохамеда. В результаті ісламської революції 1979 року Наср був змушений з родиною покинути Іран. Нині, – станом на 2023 рік, – працює професором в Університеті Дж. Вашингтона в США. Відзначимо, що на Заході С. Насра вважають вельми авторитетною фігурою в сучасній філософії традиційного гатунку. Г. Олдмедоу, характеризуючи стиль філософа, відзначає його «сувору наукову методологію, енциклопедичну ерудицію, ... стійкість критичного мислення та виразну ясність поглядів» [9, р. 213].

Кар'єру вченого С. Наср почав з навчання в Массачусетському технологічному інституті у Бостоні. Там він познайомився з британським філософом Б. Расселом, що визначив його позитивний інтерес до філософії науки. Але дружба з легендою британської філософії не дала відповідей Насру на запитання, які його хвилювали. Тому він почав вивчати метафізику та традиціоналізм Р. Генона на курсах відомого італо-американського історика науки Джорджіо де Сантільяні. Отримавши диплом бакалавра фізики в 1954 році, Наср поступає в аспірантуру Гарвардського університету. Через два роки він стає подвійним магістром геології і геофізики та отримує докторську степінь у галузі «історія науки». Його перша монографія називалася «Наука та цивілізація в ісламі» [8].

³ Нічого нового під сонцем (лат.).

В 1981 році філософ читав лекції в Шотландії в Единбурзькому університеті по Ісламу. Саме вони склали основу його майбутньої фундаментальної праці «Знання та його десакаралізація» [7], де викладені основи того, що ми називаємо «філософсько-традиційним поглядом на секуляризацію». Розкриємо її зміст та головні тези.

Секуляризм для С. Насра, передусім, – це практика десакаралізації знання. Секуляризація загалом – це всілякі дії, спрямовані на те, щоб відокремити людину від Бога [12, р. 53]. Головна теза Насра полягає в тім, що сучасна західна цивілізація обмежила себе в процесі свого становлення, прибравши трансцендентний вимір у своїх інтелектуальних уявленнях. Залишився лише голий емпіричний фактаж. Інтелект (розум плюс трансцендентне) – був замінений на раціональність (розум мінус трансцендентне).

Багато пізніше цю думку популяризує Ч. Тейлор – один з найбільш авторитетних спікерів постсекулярної філософії – у «Секулярній добі», ввівши опозицію «трансцендентне / іманентне» [11, р. 15]. Після нього її підхоплять інші спікери постсекулярної філософії. При цьому сама ідея такого співвідношення, як можемо переконатися, належить не Ч. Тейлору, а С. Насру.

На думку С. Насра, істинне знання нерозривно пов'язане із сакральним. Розуміння цієї особливості відображене в ученнях усіх ведучих релігій світу – християнстві, ісламі, буддизмі, зороастризмі тощо. Тільки у сучасному світі, початок якого він співвідносить зі стартом епохи Ренесанс, – а не Нового часу, – це розуміння потрапило під лещата секуляризації.

Загалом, звернемо увагу на характерну ознаку філософсько-традиційного підходу в тлумаченні секуляризму. Це його історичні рамки. Якщо у соціально-філософському підході вони, зазвичай, обмежуються епохою Нового часу – «модерном», то філософсько-традиційний бере до уваги усю історію розвитку західної цивілізації – від античності до наших днів. Філософсько-традиційний підхід дотримується позачасовості у своїй методології. Така діахронічність тісно пов'язана з тлумаченням природи сакрального як деякої висхідної трансцендентної вертикалі.

С. Наср, як значимий актуалізатор підходу, чітко вказує час початку секуляризації як процедури відокремлення стійких інтелектуальних уявлень від того чи іншого сакрального джерела: «Процес десакаралізації знань на Заході починається вже у стародавніх греків, серед яких у цьому циклі людської історії можна побачити перший приклад виникнення антитрадиційного суспільства. Втрата символістського духу, що вже засуджується Платоном, спустошення космосу від його сакрального змісту в олімпійській релігії, що веде до іонійської натурфілософії, виникнення раціоналізму як незалежного від інтелекту та багато інших важливих трансформацій відзначають цей процес десакаралізації» [7, 29]. Отже, саме давні греки, вважає С. Наср, – піонери секуляризації. «Грецька традиція», зазначає далі ірано-американський філософ, «замість розвитку різних інтелектуальних поглядів, подібних до даршан індуїзму, стала свідком виникнення софізму, епікурейства, піронізму, Нової академії та багатьох інших шкіл, заснованих на раціоналізмі або скептицизмі, які майже повністю затьмарили сакраментальну функцію знання, спростивши її або до міркувань, або до простої розумової акробатики, що зробило необхідним розрізняти знання та мудрість» [Ibid].

При цьому, вчений – не категоричний у своїх судженнях. Аналізуючи так зване «грецьке диво⁴», під яким діячі модерну мали на увазі виникнення Розуму, С. Наср веде мову про «справжнє грецьке диво» – «появу в Греції розумних доктрин систематичної

⁴ «Грецьке диво» – так на Заході називають екстраординарні досягнення інтелектуального, соціального і культурного характеру в Стародавній Греції, що історично збігаються в часі з «Століттям Перикла». Тоді виникла філософія та театр, був збудований Парфенон тощо. Вираз належить Е. Ренану.

метафізики з орфічних та діонісійських містерій. Вони були пов'язані з такими фігурами, як Піфагор, Емпедокл, Платон, ... Плотін і Прокл, і навіть Аристотелем ... всі вони» – пояснює істинний зміст грецького чуда С. Наср – «пропонували по-справжньому метафізичні доктрини» [Ibid]. Понад те, С. Наср зазначає, що мусульмани називають Платона пророком, а Піфагора та Плотіна – «провидцями». Відзначимо, що метафізика – це саме те, з чим закликали боротися просвітники модерну.

Далі, після Античності почалася епоха Відродження, яка стала катастрофою для інтелекту і торжеством профанного. Фокус уваги змістився з Бога на людину, і в цьому полягала трагедія, а не щось інше. Та до аналізу цієї історичної віхи піднесення секулярного доцільно звернутися після уточнення концептуальних рис феномена секуляризації у С. Насра.

Секуляризація у С. Насра – це поступове історичне затемнення людського інтелекту на Заході через позбавлення його трансцендентної потенції. Він називає це «десакралізацією знання». Коротке пояснення цього словосполучення можна знайти уже в передмові до його книги: «На Сході знання завжди були пов'язані зі священною та духовною досконалістю. Знати означало бути трансформованим у процесі пізнання, так стверджувала західна традиція протягом століть, перед тим, як її затьмарили післясередньовічна секуляризація і гуманізм, що призвели до відділення знання від буття, а розуму від священного. Східний мудрець завжди уособлював духовну досконалість; інтелект розглядався зрештою як таїнство, а знання було непорушно пов'язане з сакральним та його реалізацією через суть пізнаючого. І цей зв'язок продовжується скрізь і завжди, до поки традиція ще жива, незважаючи на всі мінливості сучасного світу» [Ibid, p. 3].

Отже, знання у С. Насра має ієрархічну структуру. Чітко простежується емпіричний та раціональний рівні, які знайомі будь-якому представнику західної культури. Окрім цих щаблів, вчений акцентує увагу на ще одному рівні – сакральному. Пізнання на ньому володіє об'єднуючою силою, яку вчений називає «аль-маріфа» або «іфрам» [Ibid, p. 14]. Саме з цією здатністю Розум перетворюється на Інтелект – особливу «універсальну здатність, яка є всередині людини, але виходить за межі її індивідуальності» [5].

Секуляризація як десакралізація знання призвела до того, що «Знання, позбавлене свого по суті священного характеру, стало слугою світської науки, яка береться вивчати навіть найсвятіші доктрини та форми, що лежать в основі релігії, і робить це навіть без можливості зрозуміти об'єкт його вивчення (оскільки це стосується зовсім іншого параметру, ніж той, у якому воно діє). Звідси зневага та забуття інтелектуального виміру» [Ibid].

Сакральне, у викладі С. Насра – це вищий рівень реального, який дає смисл попереднім двом. Священне є «внутрішньою свідомістю і зовнішньою реальністю» [Ibid]. Людина наділена даром працювати з усіма трьома рівнями реальності. З першим (емпіричним) – легко, з другим (раціональним) – посередньо, а з третім (сакральним) – важко. Складність роботи з сакральним обумовлена тим, що люди не усвідомлюють своєї визначальної природи (фітри⁵), в якій закладена можливість досягнення сакрального.

Трагедія секуляризації, на думку С. Насра, в тім, що на певному етапі розвитку західної цивілізації сакральне було оголошено непотрібним. Сталося це спочатку під гаслами гуманізму Ренесансу, – який змістив фокус знання з Бога на людей, а також зі священного космосу на світський порядок, – та раціоналізму Просвітництва, який редукував людське знання до раціонального рівня.

⁵ Фітра – це слово арабського походження. Воно означає «початковий характер» або «вроджена природа». В ісламі – це вроджена природа людини, що показує єдність у Богові (таухід). Це може означати або стан чистоти та невинності, в якому, на думку мусульман, народжуються всі люди, або здатність обирати або відкидати Боже керівництво.

Гуманізм, у викладі С. Насра, – це руйнівна ідеологія, що змусила людину забути про «Людину» та створила засновок деградації людини у тваринний стан. Серед характеристик, які вчений дає Ренесансу, є така: «Тип гуманізму, пов'язаний із прометеївським бунтом епохи Відродження, лише за кілька століть призвів до (появи) справжнього нелюду, який загрожує не лише якості людського життя, але й самому існуванню людини на Землі [7, р. 159].

Загальний хід модерної історії був ходом секуляризації, десакралізації знань та занепаду, який позбавляв людство розуму, а космос – краси та сенсу. Раціоналізм, вважає вчений, приречений на агностицизм та виробництво сурогату знань. Зокрема, С. Наср, тлумачачи положення філософії І. Канта саме відсутністю третього рівня знання, пояснює потребу у введенні німецьким мислителем в свою філософію категорії «ноумен»: «оскільки мої⁶ раціональні здібності не можуть знати ноумени, розум як такий нездатний до такого пізнання, і оскільки мій розум не просвітлений Інтелектом, який дозволив би мені пізнати ноумени за допомогою інтелектуальної інтуїції, ніхто інший також не може мати таку інтелектуальну здатність» [Ibid, р. 35].

На цьому аналіз можна завершувати. На жаль, поза увагою залишилася критика С. Насром теорії еволюції Ч. Дарвіна та доволі позитивне висвітлення ролі протестантизму в історії західної цивілізації.

У вітчизняному науковому просторі філософсько-традиційний підхід теж має місце. Не можна сказати, що воно помітне. Навпаки, ситуація нині далека від констатації появи чистих інтелектуальних продуктів, створених в парадигмі напрямку. Єдина відома нам праця, яку можна з обережністю асоціювати з підходом, – книга Р. Халікова «Повстання проти секулярного світу» [3].

Як би там не було, підхід має відображення в роботах українських вчених. Ймовірніше за все, такий розвиток подій пов'язаний зі зростанням дослідницького інтересу до феномену постсекулярності – вимушене визнання вченими сакральності стала можливою через кризу модерну. В наступних наукових розвідках автор планує зробити аналіз обраних праць вітчизняних вчених на предмет представлення в них філософського традиціоналізму.

У підсумку зауважимо, що сучасне зміцнення позицій філософсько-традиційного підходу безумовно пов'язане з тим, що авторитет соціально-філософських теорій секулярності похитнувся. Причиною стало «повернення релігії», через що соціальна теорія була вимушена підлаштовуватися під обставини і визнати існування сакральності. Цей момент Р. Халіков описує так: «релігійна динаміка в XXI ст. остаточно спростувала теорії секуляризації, через що науковці змушені наново відповідати на питання про майбутнє релігії» [Ibid, с. 4]. При цьому, навіть визнання очевидного не змусило сучасну секулярну спільноту відступити назад.

І справді, якщо раніше фактор сакральності відкидали, – шляхом іманентизації або редукції, – то нині його намагаються приборкати у той чи інший спосіб. Які причини змушують інтелектуальну спільноту Заходу так відчайдушно відстоювати ідеали модерну? Точної відповіді на це питання дати неможливо. Хіба, можемо припустити, що така потреба покликана страхом перед есхатологічними сценаріями розвитку подій на Заході. Адже руйнування світопорядку може потягти за собою хаос нечуваного розміру в усіх сферах життя глобальної секулярної цивілізації.

---

⁶ Тут – І. Канта.

Список використаної літератури

1. Горохолінська І.В. Постсекулярність: філософські та богословські інтенції сучасної релігійності : монографія. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 424 с.
2. Луц У. Феномен секуляризації: наближення до трансцендентного : монографія. Львів : Літопис, 2016, 240 с.
3. Халіков Р. Повстання проти секулярного світу. Київ: Видавництво Руслана Халікова, 2022. 186 с.
4. Aslan Adnan. The Need for a Pluralistic Approach in Religion. *Religious Pluralism in Christian and Islamic Philosophy: The Thought of John Hick and Seyyed Hossein Nasr*. London & New York : Routledge, 1998. 290 p.
5. Eaton Gai. Knowledge and the Sacred: Reflections on Seyyed Hossein Nasr's Gifford Lectures. *Studies in Comparative Religion*. 1983. 15 (3-4). URL: http://www.studiesincomparativereligion.com/Public/articles/Knowledge_and_the_Sacred-Reflections_on_Seyyed_Hossein_Nasr's_Gifford_Lectures-by_Gai_Eaton.aspx.
6. Guénon René. *Autorité spirituelle et pouvoir temporel*. Paris : Guy Trédaniel, Éditions de la Maisnie, 1984. 116 p.
7. Nasr, Seyyed Hossein. *Knowledge and its Desacralization*. *Knowledge and the Sacred*. New York : State University of New York, 1989. 288 p.
8. Nasr, Seyyed Hossein. *Science and Civilization in Islam*. Chicago : Kazi Publications, Inc, 2007. 388 p.
9. Oldmeadow H. *Journeys East: 20th Century Western Encounters with Eastern Religious Traditions*. Bloomington : World Wisdom, 2004. 528 p.
10. Self, Society, and Science: Theoretical and Historical Perspectives. / Eds. Debi Prasad Chattopadhyaya, Ashoke Kumar Sen Gupta. Delhi : Project of History of Indian Science, Philosophy and culture, 2005. 493 p.
11. Taylor Ch. *A Secular Age*. Cambridge, Massachusetts and London : The Belknap Press of Harvard University Press, 2007. 874 p.
12. Zebiri Kate. Muslim anti-secularist discourse in the context of Muslim-Christian relations. *Islam and Christian-Muslim Relations*. 1998. № 9 (1). PP. 47–64.

PHILOSOPHICAL-TRADITIONAL APPROACH IN THE STUDY OF THE PHENOMENON OF SECULARITY**Mykhailo Onchulenko**

*Yuri Fedkovich Chernivtsi National University,
Faculty of Philology, Department of Philosophy and Cultural Studies
Kotsyubynskogo str., 2, 58012, Chernivtsi, Ukraine*

The article explores the origins, principles, content, teleology, and prospects for the development of the philosophical-traditional approach in the study of the phenomenon of secularity.

Among the scientific-methodological directions dealing with the issue of secularity, the most well-known is the «philosophical-sociological approach». Less known are others: legal, linguistic, and philosophical-traditional. The first is a practice oriented towards studying the legal possibilities of expropriating church property in favor of the state. The second signifies discourse analysis – a clear definition of processes that most adequately characterize secularization and secularity. The third is oriented towards resisting secular practices and restoring sacredness. This sets the approach apart from socio-philosophical visions of the problem of secularity, the goal of which is to reconstruct the modern secular program in one form or another.

At the heart of the research is the analysis of two fundamental works for the philosophical-traditional approach: «Spiritual Domination and Secular Power» by René Guénon and «Knowledge and Its Desacralization» by Sayyed Hossein Nasr.

The purpose of this research is to analyze the specificity of the philosophical-traditional approach in the study of the phenomenon of secularity. The main research method is historical-philosophical.

Alongside it, comparative and structural-functional approaches are applied in the article. General scientific methods such as analysis, synthesis, and deduction are used.

In the conclusion of the study, it is noted that the contemporary strengthening of the positions of the philosophical-traditional approach is related to the decline of the authority of socio-philosophical theories of secularity. The reason for this is the «return of religion», which forced social theory to adapt to the circumstances and recognize the right of sacredness to exist.

Key words: secularity, desacralization, post-secularity, sacred, tradition, transcendent, immanent.